

ANDRZEJ MACIĄŻEK

Doświadczenia rynku polskiego w likwidacji szkód powodziowych. Budowanie systemu ubezpieczeń katastroficznych w Polsce

W artykule dokonano próby opracowania projektu zintegrowanego systemu likwidacji szkód katastroficznych w Polsce w oparciu o wykorzystanie instrumentów ubezpieczeniowych. Genezą do podjęcia działań w tym kierunku były doświadczenia w zakresie powstawania i likwidacji szkód powodziowych i osuwiskowych na terenie Polski w ostatnich latach. W artykule przedstawiono wkład Polskiej Izby Ubezpieczeń w budowę zintegrowanego systemu likwidacji szkód katastroficznych oraz dotychczasowy dorobek w sprawie projektowania rozwiązań systemowych.

Kształt przyszłych rozwiązań w zakresie funkcjonowania systemu likwidacji szkód katastroficznych powinien być oparty na doświadczeniach zagranicznych w tym zakresie przy uwzględnieniu specyfiki polskiego rynku ubezpieczeniowego oraz realiów społeczno-gospodarczych. Generalnie w praktyce na poszczególnych rynkach europejskich można wyodrębnić trzy typy rozwiązań:

- 1. Model powszechnych ubezpieczeń dobrowolnych*
- 2. Model oparty o ubezpieczenia (dobrowolne lub obowiązkowe) połączone z funduszami katastroficznymi lub finansowymi produktami katastroficznymi*
- 3. Model ubezpieczeń obowiązkowych.*

Wydaje się, że w przypadku Polski najbardziej adekwatnym jest rozwiązanie oparte na obowiązkowych ubezpieczeniach katastroficznych. Niezależnie od przyjętych założeń należy również uwzględnić partycypację państwa w funkcjonowaniu zintegrowanego systemu, zwłaszcza w obszarze gwarantowania wypłaty odszkodowań oraz w zakresie edukacji i prewencji. Istotnym wsparciem dla funkcjonowania powszechnych ubezpieczeń katastroficznych będą mapy osuwiskowe oraz zalewowe, obecnie w stadium opracowywania.

Wprowadzenie

W roku 2010 Polskę wyjątkowo silnie dotknęły katastrofy naturalne. Powodzie i podtopienia, występujące kilkakrotnie na dużej części terytorium kraju, spowodowały zniszczenia w skali

dotychczas nienotowanej, znacznie większej niż podczas powodzi w 1997 roku. Dwa razy, w połowie maja i na początku czerwca, wylały dwie największe polskie rzeki: Wisła i Odra. W ciągu kolejnych miesięcy inne żywioły niszczyły kraj. W okresie od maja do września, w różnych regionach Polski, wystąpiły powodzie, burze z huraganowymi wiatrami i deszcze nawalne, powodując katastrofalne szkody.

Skala zniszczeń na terytorium Polski szacowana przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji przekroczyła 12,5 mld zł. Wypłaty zasiłków (w kwotach do 6 000 zł) dla osób poszkodowanych w powodzi wyniosły 151,6 mln zł. Straty w infrastrukturze jednostek samorządu terytorialnego zostały oszacowane na poziomie 6,7 mld zł.

Jednocześnie polskie zakłady ubezpieczeń, wsparte przez reasekuratorów, wypłaciły olbrzymie jak na polskie warunki odszkodowania, związane głównie ze skutkami powodzi i deszczy nawalnych, wynoszące ponad 1,68 mld zł. Ogólna liczba zgłoszonych szkód przekroczyła 270 000.

Tabela 1: Porównanie ubezpieczonych szkód w stosunku do kosztów generowanych przez powódź w okresie od maja do września 2010 roku

Koszty generowane przez powódź¹	
Wartość szkód powstałych w wyniku powodzi	12,5 mld zł
Straty w infrastrukturze jednostek samorządu terytorialnego	6,7 mld zł
Zasiłki do 6 000 zł dla osób poszkodowanych w powodzi 2010 r.	151,6 mln zł
Razem	19,4 mld zł
Ubezpieczone szkody spowodowane przez powodzie, burze i deszcze nawalne²	
Ogólna liczba szkód zgłoszonych	270 tys. szkód
Łączna, szacowana wartość zobowiązań z tytułu zawartych umów ubezpieczenia	1,7 mld zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Komisji Nadzoru Finansowego [zob. przypisy w tabeli].

Zestawienie powyższych danych o wypłaconych odszkodowaniach pokazuje, że znaczna część mienia nie była objęta systemem ubezpieczeniowym. Straty zostały pokryte z budżetu państwa lub budżetów samorządowych. Jest to sytuacja, która niekorzystnie wpływa na stabilność finansów publicznych, zarówno na szczeblu lokalnym, jak i krajowym. Praktyki takie są niezgodne z ideą odpowiedzialności społecznej. Ogół podatników pokrywa bowiem straty osób lub instytucji, które zaniechały własnej ochrony ubezpieczeniowej. Podmioty bardziej zapobiegliwe, ubezpieczone, najczęściej nie korzystają ze środków publicznych, a jednocześnie – jako podatnicy – pokrywają straty poniesione przez osoby bądź instytucje, które nie dbają należycie o własny majątek.

Sytuacja ta wskazuje, że społeczeństwo polskie powinno pilnie wypracować bardziej sprawiedliwe i racjonalne mechanizmy, pozwalające minimalizować skutki występowania katastrof naturalnych i umożliwiające szybką odbudowę regionów dotkniętych kataklizmami. Powinny to być rozwiązania systemowe.

1. Dane szacunkowe Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.
2. Informacja w sprawie szkód spowodowanych w okresie: maj, czerwiec, sierpień i wrzesień 2010 roku, przez powodzie, burze oraz ulewne deszcze, zgłoszone do zakładów ubezpieczeń, Komisja Nadzoru Finansowego, 31 grudnia 2010 r.; http://www.knf.gov.pl/Images/Szkody_powodziowe_31-12-11_tcm75-26039.pdf [30.09.2011].

Doświadczenia roku 2010

W roku 2010 zakłady ubezpieczeń stanęły przed bardzo dużym wyzwaniem organizacyjnym i logistycznym, wynikającym z olbrzymiej liczby szkód (ponad 270 tys. w skali kraju) rozproszonych w wielu regionach. Zarówno liczba szkód, jak i stopień ich rozproszenia były znacznie większe niż w czasie powodzi w roku 1997, nazywanej czasem „powodzią tysiąclecia”.

Katakлизм pozbawił wiele osób podstawowych środków do życia, dlatego priorytetem stało się bardzo szybkie dostarczenie pomocy. Ubezpieczyciele podjęli ponadstandardowe działania, mające na celu przekazanie środków osobom poszkodowanym w jak najkrótszym czasie. Do działań tych należało w szczególności wprowadzenie uproszczonych procedur likwidacji szkód.

Warto wspomnieć też o wprowadzeniu mobilnych biur likwidacji oraz mobilnych likwidatorów. Przedstawiciele ubezpieczycieli docierali do najbardziej poszkodowanych obszarów kraju i dokonywali formalności związanych z likwidacją szkód bezpośrednio na miejscu, często już następnego dnia po katastrofie.

Polska Izba Ubezpieczeń, w porozumieniu z zakładami ubezpieczeń, wprowadziła uproszczone standardy likwidacji szkód i system natychmiastowych wypłat zaliczek dla osób najbardziej poszkodowanych. Wdrożono szybkie działania dotyczące ewidencji szkód w trybie specjalnym; na przykład w przypadku szkód o niewielkich wartościach (od 3 do 5 tys. zł), szkody likwidowano przez telefon, bez wysyłania rzeczoznawcy. Wprowadzono też model zaliczkowej wypłaty przy szkodach o większej wartości; zaliczki do ok. 5 tys. zł wypłacano bez oględzin, na podstawie wstępnej oceny rzeczoznawcy. W przypadku konieczności dokładniejszej analizy szkód stosowano maksymalnie uproszczone procedury. Powoływano specjalne sztaby kryzysowe, które ubezpieczyciele uruchomili dla klientów na terenach dotkniętych przez powódź.

W roku 2010 nawiązana została też współpraca administracji państwowej z rynkiem ubezpieczeniowym w zakresie monitoringu szkód powodziowych. Wprowadzony został model szybkiej wymiany informacji między Polską Izbą Ubezpieczeń a Kancelarią Premiera. Izba gromadziła i przekazywała zagregowaną informację na temat liczby zgłaszanych szkód i działań podejmowanych w związku z powodzią. Izba współpracowała także z mediami, na bieżąco przekazując informacje, które mogły być przydatne osobom poszkodowanym przez żywioł.

Był to bezprecedensowy przykład tak szerokiej skali wymiany informacji i współpracy między przedstawicielami ubezpieczycieli, instytucjami państwowymi i środkami masowego przekazu. Działania te służyły przede wszystkim poszkodowanym, ale też pośrednio przyczyniły się do zbudowania zaufania do sektora ubezpieczeniowego, który w tym trudnym okresie niósł pomoc szybko i skutecznie.

Budowa ogólnopolskiego systemu ubezpieczeń katastroficznych (klęskowych)

Powtarzające się w Polsce katastrofy naturalne, nazywane często klęskami żywiołowymi, oraz skala zniszczeń, które są przez nie wywoływane, powinny skłonić do dyskusji nad tworzeniem rozwiązań systemowych. Dotyczy to w szczególności opracowania systemu powszechnych ubezpieczeń od skutków klęsk żywiołowych. W tym celu powinniśmy wykorzystać doświadczenia

innych krajów europejskich i wybrać te rozwiązania, które mogą być podstawą do opracowania modelu optymalnego dla Polski.

Wszystkie europejskie rozwiązania systemowe³ dotyczą głównie ochrony ubezpieczeniowej budynków mieszkalnych od ryzyk, które w danym kraju uznano za ryzyka generujące zagrożenie katastroficzne. Najpełniejsze modele opierają się z jednej strony na całkowitej powszechności ubezpieczenia budynków mieszkalnych od ryzyka ognia i innych zdarzeń losowych oraz jednoczesnego funkcjonowania systemowych, najczęściej finansowych zabezpieczeń, gwarantujących wypłatę odszkodowań także w tych sytuacjach, kiedy rozmiar szkód w określonych terytorialnie ryzykach (katastroficznych) osiągnie rozmiar katastroficzny.

Doświadczenia krajów europejskich są różne. Wynika to w dużej mierze z różnego stopnia świadomości społecznej, z doświadczeń historycznych i z sytuacji gospodarczej poszczególnych krajów. Mimo wielu różnic i niuansów, można wyróżnić trzy główne modele rozwiązań systemowych:

1. Model powszechnych ubezpieczeń dobrowolnych, oparty na wysokiej świadomości społecznej i występujący w krajach o wysokim poziomie zamożności społeczeństwa. Ten model funkcjonuje m.in. na rynku niemieckim, gdzie tradycje ubezpieczeniowe są głęboko zakorzenione
2. Model oparty o ubezpieczenia (dobrowolne lub obowiązkowe) połączone z funduszami katastroficznymi lub finansowymi produktami katastroficznymi, takimi jak: specjalne obligacje, ubezpieczenia z zaangażowaniem budżetów państwowych lub samorządowych
3. Model ubezpieczeń obowiązkowych, wprowadzany najczęściej w sytuacji zbyt niskiej powszechności ubezpieczeń dobrowolnych. Ma on na celu pobudzenie rozwoju rynku ubezpieczeniowego i odciążenie instytucji państwowych od niwelowania skutków katastrof naturalnych. Najbliższym Polsce przykładem takiego rozwiązania systemowego jest Rumunia, podobne rozwiązania obowiązkowych ubezpieczeń wprowadzono m.in. w Hiszpanii, Grecji i Turcji.

W wielu krajach państwo stoi na straży stabilności finansowej sektora ubezpieczeniowego, pełni rolę organizatora i koordynatora akcji przeciwdziałających skutkom katastrof naturalnych, a także ostatecznego reasekuratora dla ubezpieczycieli. W razie wystąpienia katastrof naturalnych skutkujących olbrzymią skalą szkód, uruchamiane są fundusze katastroficzne lub dopłaty z budżetu państwa, nierzadko wspomagane dopłatami z budżetów samorządowych.

Polska należy do krajów, w których powszechność ubezpieczenia budynków od ognia i innych żywiołów jest niższa niż w najbardziej rozwiniętych krajach Unii Europejskiej. W najbliższych latach czekają Polskę w związku z tym dwa pilne zadania:

1. Doprowadzenie do pełnej powszechności ubezpieczenia budynków od ognia i innych zdarzeń losowych
2. Wprowadzenie systemu ubezpieczeń katastroficznych, czyli systemu uruchamianego w sytuacji, gdy pewne ryzyka osiągną rozmiar uznawany za katastroficzny, który odbiega od ustalonej normy i typowego zakresu działań ubezpieczycieli.

3. Przegląd systemów ubezpieczeń katastroficznych w wybranych krajach Unii Europejskiej, raport KPMG dla PIU, grudzień 2008.

Model ubezpieczenia obowiązkowego

Najszybszym sposobem upowszechnienia ubezpieczeń budynków od ryzyk katastroficznych jest wprowadzenie ubezpieczeń obowiązkowych, obligatoryjnych. Można dyskutować, czy ta obligatoryjność powinna być osiągnięta poprzez decyzje legislacyjne wprost, tak jak to ma miejsce w Rumunii, czy też pośrednio, tak jak dokonuje się to na rynku brytyjskim lub francuskim.⁴

Wydaje się, że wprowadzenie ubezpieczeń obowiązkowych, obejmujących ryzyka powodzi, huraganu, osuwania się ziemi i trzęsienia ziemi, jest w Polsce najlepszą drogą do osiągnięcia powszechności ubezpieczeń budynków od ryzyk katastroficznych. Jednocześnie wprowadzenie mechanizmu gwarancji finansowych dla zakładów ubezpieczeń, który w razie wystąpienia masowych szkód katastroficznych mógłby być uruchomiony z budżetu państwa, aby wesprzeć ubezpieczycieli, dawałoby stabilność ekonomiczną systemu zarówno z punktu widzenia bezpieczeństwa finansowego ubezpieczycieli, jak i społecznie akceptowanego poziomu składek ubezpieczeniowych.

Obecnie w Polsce funkcjonują już dwa podobne rozwiązania systemowe dedykowane rolnictwu: obowiązkowe ubezpieczenie budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego oraz (szczególnie istotne) funkcjonujące od kilku lat obowiązkowe ubezpieczenie upraw rolnych i zwierząt hodowlanych. Doświadczenia obu tych ubezpieczeń wskazują na ich dużą efektywność; budynki ubezpiecza obecnie 91 proc. rolników⁵, a ubezpieczenia upraw rolnych, po trzech latach funkcjonowania systemu, obejmują już ok. 40 proc. areалу⁶, w tym większość areалу wykorzystywanego przez rolnictwo wysokotowarowe.

Doświadczenia innych krajów europejskich wskazują, że nowoczesne państwo powinno nie tylko tworzyć mechanizmy gwarancji finansowych dla ubezpieczycieli, ale także wprowadzać systemy zarządzania kryzysowego na wypadek zajścia zdarzeń katastroficznych, oraz prowadzić aktywną politykę edukacyjną i prewencyjną. We wszystkich tych działaniach, w różnym zakresie, podejmowana jest współpraca instytucji państwowych z rynkami ubezpieczeniowymi.

W pracach nad rozwiązaniem systemowym, dotyczącym obowiązkowych ubezpieczeń katastroficznych w Polsce, można wykorzystać dotychczasowe trzyletnie doświadczenia współpracy w tym zakresie Polskiej Izby Ubezpieczeń z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Zrównoważony i zaplanowany rozwój rynku

W krajach, gdzie osiągnięto wystarczającą powszechność ubezpieczeń, rozwiązania systemowe budowano wiele dziesiątków lat. W Polsce rozwiązania systemowe też powinny być tworzone stopniowo – nie jesteśmy w stanie jedną decyzją skutecznie zmienić rzeczywistości. Nie oddala to postulatu, że powinien zostać wyznaczony kierunek tych działań, że państwo powinno odchodzić od roli dystrybutora zapomóg społecznych.

4. Przegląd systemów ubezpieczeń katastroficznych w wybranych krajach Unii Europejskiej, raport KPMG dla PIU, grudzień 2008, s. 40.

5. Dane szacunkowe PIU oraz NIK.

6. Dane szacunkowe Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Świadomość, że w razie wystąpienia szkody w wyniku huraganu lub powodzi osoby poszkodowane otrzymają znaczącą pomoc od państwa, powoduje, że w społeczeństwie nie wzrasta, lub wzrasta bardzo powoli, skłonność do ubezpieczania się. Jest tu jednak pewien znamieny wyjątek, dotyczący ubezpieczania budynków (także mieszkań), których nabycie finansowane jest za pomocą kredytu hipotecznego. Dostawca kredytu, najczęściej bank, warunkuje udzielenie tego kredytu założeniem, że ten budynek (mieszkanie) zostanie ubezpieczone na warunkach określonych przez bank i od wskazanych ryzyk, w tym ryzyk katastroficznych. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby państwo polskie, w sposób podobny do banków, aktywnie wspierało zawieranie ubezpieczeń budynków od ryzyk katastroficznych, stosując odpowiednią politykę zagospodarowania przestrzennego.

Stworzenie efektywnego i powszechnego systemu ubezpieczeń od skutków katastrof naturalnych wiąże się z kontynuacją działań prowadzonych w sektorze ubezpieczeń od kilku lat. Dotyczy to prac nad budową odpowiednich produktów ubezpieczeniowych, prac nad oceną ryzyka, prac nad zarządzaniem procedurami likwidacji szkód oraz działań prewencyjnych i edukacyjnych.

Ubezpieczenia jako element większego systemu zapobiegania katastrofom naturalnym

Należy jednak podkreślić, że samo tylko stworzenie systemu ubezpieczeniowego, nawet wsparte odpowiednio dedykowaną ustawą, nie zapewni od razu obywatelom bezpieczeństwa na odpowiednim poziomie. Powinno ono być częścią znacznie szerszego obszaru działań. Państwo powinno zintensyfikować działania w zakresie prewencji, edukacji, usprawniania procedur zarządzania kryzysowego, powinno tworzyć i aktualizować ogólnodostępne mapy zagrożenia katastrofami naturalnymi (w warunkach polskich chodzi głównie o ryzyka powodzi i osuwania się gruntów). Zdaniem Polskiej Izby Ubezpieczeń, konieczny wydaje się przegląd norm budowlanych oraz wzmocnienie roli nadzoru budowlanego.

Brak współdziałania między sektorem publicznym i prywatnym (w tym przypadku sektorem ubezpieczeniowym) może doprowadzić do tego, że część obywateli posiadających dom lub majątek (a także prowadzących działalność gospodarczą) na terenach szczególnie zagrożonych powodzią lub osuwaniem się gruntów będzie mieć trudności z zapewnieniem sobie ochrony ubezpieczeniowej.

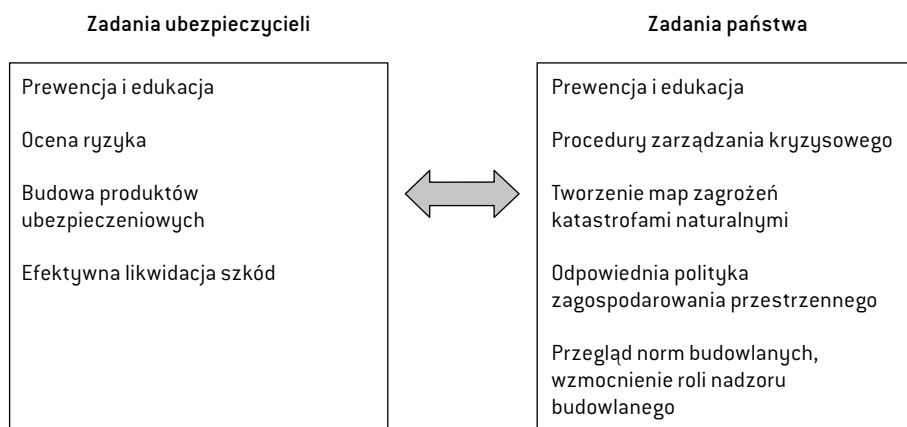
Trzeba pamiętać, że Polska jest krajem rozwijającym się gospodarczo. Ten rozwój przekłada się również na rozwój budownictwa – zarówno mieszkaniowego, jak i służącego celom komercyjnym, gospodarczym, społecznym i kulturalnym. Czas przystąpić do działań uwzględniających zagrożenia występowania katastrof naturalnych w tworzeniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zabudowywanie terenów zalewowych i osuwiskowych oznacza w przyszłości potencjalnie ogromne straty materialne oraz nieuniknione napięcia społeczne.

Konieczne jest rozpoczęcie dyskusji na temat problemów związanych z istniejącymi siedzibami ludzkimi posadowionymi na terenach zalewowych lub osuwiskowych. Powinny zostać wypracowane rozwiązania, mające na celu wyprowadzenie siedzib ludzkich z terenów najbardziej zagrożonych, tam gdzie stopień zagrożenia dotyczy wprost życia ludzi. Bardzo ważnym zadaniem państwa jest budowa oraz utrzymanie w odpowiednim stanie technicznym infrastruktury mającej ochronić tereny silnie zagospodarowane przed skutkami katastrof naturalnych. W szczególno-

ści chodzi o budowę oraz bieżącą konserwację wałów powodziowych, rowów odprowadzających i zbiorników retencyjnych.

Ważnym obszarem działań państwa są procedury zarządzania kryzysowego. W przyszłości powinny one uwzględniać rolę zakładów ubezpieczeń i ich samorządowej reprezentacji – Polskiej Izby Ubezpieczeń. W szczególności ważną kwestią jest przekazywanie sektorowi ubezpieczeniowemu aktualnych informacji dotyczących zagrożeń oraz skutków wystąpienia katastrof naturalnych. Rozwiązanie powyżej zarysowanych problemów pozwoli zakładom ubezpieczeń w efektywny sposób mobilizować swoje zasoby, szybko ukierunkować swoje działania na pomoc poszkodowanym klientom, a systemowe rozwiązanie ubezpieczeń katastroficznych będzie przedsięwzięciem stojącym na racjonalnych podstawach ekonomicznych.

Rysunek 1: Podział zadań w tworzeniu systemowych rozwiązań zapobiegania katastrofom naturalnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów wewnętrznych PIU.

Mapy powodziowe i osuwiskowe

W ostatnim czasie administracja państwowa podjęła działania w zakresie tworzenia map zagrożeń katastrofami naturalnymi. Prowadzone są prace związane z przygotowaniem oceny ryzyka powodziowego i ryzyka osuwania się ziemi na podstawie cyfrowych map zagrożenia tymi ryzykami. Narzędzia te będą bardzo istotne dla rynku ubezpieczeniowego, pozwolą na bardzo precyzyjną ocenę ryzyka, praktycznie dla każdego obiektu indywidualnie. Dodatkowy ich walor będzie polegał na uwzględnieniu nie tylko danych historycznych, ale także na możliwości prognozowania aktualnego zagrożenia.

W Polsce prowadzone są obecnie dwa projekty w tym zakresie.

Pierwszy to ISOK – Informatyczny System Obrony Kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami. Głównym wykonawcą projektu jest Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy. System będzie wykorzystywany przez organy administracji zajmujące się planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym, organizacje pozarządowe, podmioty prowadzące wszelką działalność gospodarczą oraz planujące inwestycje budowlane i gospodarcze. System ten powinien też być wykorzystywany przez ubezpieczycieli. Produktami końcowymi projektu ISOK będą mapy zagrożeń powodziowych oraz system informatyczny ostrzegający o zagrożeniach (powodziowych).

Drugi projekt to SOPO – System Osłony Przeciwsuwiskowej – realizowany w Państwowym Instytucie Geologicznym. System będzie wykorzystywany przez administrację publiczną (rządową, wojewódzką, powiatową i gminną). Powinien być także wykorzystywany przez ubezpieczycieli. Produktami końcowymi projektu SOPO będą mapy osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi, opracowane na podkładach topograficznych w skali 1 : 10 000 oraz karty rejestracyjne osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi.

Mapy zagrożenia powodziowego i osuwiskowego powinny znaleźć zastosowanie w działaniach administracji rządowej i samorządowej w zakresie wydzielania terenów zalewowych i osuwiskowych, jak i w odniesieniu do zadań wynikających z regulacji koryt rzek i budowy stopni wodnych. Mapy te także będą mieć odzwierciedlenie w planach zagospodarowania przestrzennego uchwalanych przez poszczególne samorządy.

Działania prewencyjne w zakresie stanu technicznego budynków

Nie tylko katastrofy naturalne są przyczyną poważnych zniszczeń materialnych. W Polsce można znaleźć bardzo dużo budynków w złym stanie technicznym. Z jednej strony jest to efekt braku odpowiednich remontów i prac konserwacyjnych, a z drugiej strony wiele budynków powstało w wyniku zastosowania źle dobranych technologii oraz niskich jakościowo materiałów. Są sygnały, że wiele budynków jest użytkowanych bez odpowiednich odbiorów technicznych i administracyjnych. W związku z tym istotne jest wzmocnienie roli nadzoru budowlanego, którego działania należy traktować w tym przypadku jako realizację zadań prewencyjnych.

Rynek ubezpieczeniowy może wspierać i rozwijać prowadzone przez państwo działania związane z prewencją i edukacją. W kontekście działań edukacyjnych, skierowanych do klientów zakładów ubezpieczeń, aktualna pozostaje również kwestia adekwatności wysokości sumy ubezpieczenia do wartości ubezpieczonego majątku (budynku).

Podsumowanie

Produkty ubezpieczeniowe powinny oferować klientom realną ochronę ubezpieczeniową. Jednak wysokość wypłat nie może stanowić zagrożenia dla gospodarki finansowej zakładu ubezpieczeń. W związku z tym, w razie wystąpienia katastrof naturalnych charakteryzujących się wielką skalą, powinny istnieć mechanizmy pozwalające na uruchomienie gwarancji finansowych z budżetu państwa. Gwarancje takie, uruchamiane w poszczególnych przypadkach, mogłyby zapewnić stabilność stawek ubezpieczeniowych. Mając dostęp do precyzyjnych informacji na temat geograficznego rozłożenia ryzyka wystąpienia katastrof naturalnych, zakłady ubezpieczeń będą mogły w sposób efektywny inwestować w technologie i rozwiązania pozwalające na likwidację masowych szkód w krótkim okresie.

Postulowane przez Polską Izbę Ubezpieczeń wprowadzenie systemu obowiązkowego ubezpieczenia budynków zwiększy ochronę obywateli przed skutkami katastrof naturalnych oraz zapewni efektywne finansowanie odbudowy i modernizacji zniszczonych terenów. Działania związane z prewencją i edukacją, a także odpowiednia polityka zagospodarowania przestrzennego oraz

dbanie o należyty stan techniczny budynków przyniosą realne korzyści – zarówno na poziomie pojedynczego gospodarstwa rodzinnego, jak i budżetu państwa.

Bibliografia

- Grzebieniak A., *Rodzaje asekuracji stosowane przez zakłady ubezpieczeń w przypadku ubezpieczenia szkód powodowanych żywiołami*, [w:] „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 3/2009, s. 3–10.
- Kawiński M., *Ubezpieczenie w zarządzaniu ryzykiem utraty mienia*, w: T. Szumlicz (red.), *Spoleczne aspekty rozwoju rynku ubezpieczeniowego*, OW SGH, Warszawa 2010, s. 238–245.
- Kawiński M., *Ubezpieczenia publiczne i prywatne w polityce społecznej. Skuteczność i efektywność*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Komisja Nadzoru Finansowego, *Informacja w sprawie szkód spowodowanych w okresie: maj, czerwiec, sierpień i wrzesień 2010 roku, przez powodzie, burze oraz ulewne deszcze, zgłoszone do zakładów ubezpieczeń*, 31 grudnia 2010 r.; http://www.knf.gov.pl/Images/Szkody_powodziowe_31-12-11_tcm75-26039.pdf [odczytano 30.09.2011].
- KPMG, *Przegląd systemów ubezpieczeń katastroficznych w wybranych krajach Unii Europejskiej*, raport KPMG dla PIU, grudzień 2008.
- Kułakowska-Bicz A., *System finansowania strat ludności po zdarzeniach katastroficznych w świetle badań empirycznych*, [w:] „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 4/2010, s. 49–62.
- Maciążek A., *Wykorzystanie potencjału polskiego rynku ubezpieczeń. Propozycje PIU*, [w:] *Rola ubezpieczeń w gospodarce narodowej*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe”, numer specjalny 2/2009, s. 52–59.
- Polska Izba Ubezpieczeń, *Powódź – Infrastruktura – Finansowanie*, Materiały konferencyjne, Warszawa 09.12.2010.
- Ronka-Chmielowiec W., *Ubezpieczenia w zarządzaniu ryzykiem, w tym rolnym i katastroficznym*, [w:] „Studia Ubezpieczeniowe” 127/2009, s. 251–264.
- Szumlicz T., Zych J. (red.), *Rola ubezpieczeń w gospodarce narodowej*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe”, nr specjalny 2/2009.

Experience of the Polish market with loss adjustment of flood claims. Construction of the natural catastrophe insurance system in Poland

This article is an attempt at preparation of a project of an integrated system for loss adjustment of catastrophe claims in Poland on the basis of insurance instruments. The reason for taking actions in this direction was the experience with appearance and loss adjustment of flood and landslide claims in Poland over the last years. The article presents contribution of the Polish Insurance Association to establishment of the integrated system for loss adjustment of flood and landslide claims, as well as the work on designing systemic solutions carried out by it so far.

The form of future solutions for the operation of the system for loss adjustment of natural catastrophe claims should be based on foreign experience in this respect, and the specific nature of the Polish insurance market as well as social and economic circumstances should be

taken into account. In general, three types of solutions used in practice on European markets may be identified:

- 1. Universal model of voluntary insurance,*
- 2. Model based on insurance (voluntary or compulsory) connected with a catastrophe fund or catastrophe financial products,*
- 3. Model of compulsory insurance.*

It seems that in the case of Poland a solution based on compulsory natural catastrophe insurance is the most appropriate one. Irrespective of the principles adopted, one needs to take into account state's participation in the operation of the integrated system, in particular with respect to guaranteeing compensations as well as education and prevention. What will significantly support the operation of the universal catastrophe insurance is landslide and flood maps which are being prepared at the moment.

ANDRZEJ MACIĄŻEK – Wiceprezes Zarządu Polskiej Izby Ubezpieczeń.